№ 71 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՅՈՒՆԻՍԻ 25 **1892** ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՅՈՒՆԻՍԻ 25 № 71

ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբ.
Առանձին համարները 7 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ».
կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ջրի թէյատներ աղքատների համար.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Պաշտօնական տեղեկութիւններ խոլերայի մասին. Նամակ Աբասթումանից. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Պատրիարքի վերահաստատութիւնը. Պապը և հայ-կաթոլիկների պատրիարք Ազարեան. Տեղեկութիւններ Թիւրքիայից. Նամակ Թիւրքիայից. Արտաքին լուրեր. ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ԲՈՐՍԱ.—ՏԵՂԵԿԱՑՈՅՑ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Ղադի.

ՋՐԻ ԹԷՅԱՏՆԵՐ ԱՂՔԱՏՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

—

Այս օրերս կատարված բակտերիօլօգիական հետազօտութիւնը վերջնականապէս ապացուցեց, որ Թիֆլիսում սկսված է ասիական խոլերա:

Այդպիսով մինչև այժմ եղած միամիտ ենթադրութիւնները, թէ այս հիւանդութիւնը խոլերինա, տեղական խոլերա, կամ խոլերա nostras է, և ոչ թէ ասիական խոլերա, միանգամայն ջրվում է:

Բայց այս տխուր լուրը չը պէտք է յուսահատեցնի հասարակութեանը, այլ պէտք է ստիպէ նրան կրկնապատկելու, տասնապատկելու իր ոյժերը՝ կռւելու համար այն սարսափելի ախտի դէմ, որը արտասովոր արագութեամբ, անհոգութեան և անուշադրութեան շնորհով, մի երկու շաբաթվայ ընթացքում՝ վարակեց ոչ թէ միայն Անդրկովկասը, Բագուից համնելով Շուշի, Գանձակ, Շամախի, Զանգեզուր, Օրդուբաթ, այլ և Պետրօվսկ, Աստրախան, և աւելի հեռու....

Այլ ևս երազներ տեսնելու և երկնքից մանանա սպասելու ժամանակ չէ. իւրաքանչիւր քաղաք, իւրաքանչիւր նահանգ իր յոյսը իր ոյժերի, իր ինքնագործունէութեան, իր տեղական ինքնապաշտպանութեան և նախաձեռնութեան վրա պէտք է դնի: Եւ Թիֆլիսը, իբրև ամենամեծ, ամենաինտելլիգենտ քաղաք՝ այդ բանում պէտք է օրինակ տայ միւսներին, ձեռք առնելով այն բոլոր միջոցները, որոնցով կարելի է կռւել խոլերայի դէմ:

Թէ ինչ միջոցներ են ձեռք առել մեր քաղաքի ինքնավարչական օրգանները և ադմինիստրացիան—այդ յայտնի է արդէն: Մեր բժիշկները ամեն օր տեղական լրագիրների միջոցով հարիւրաւոր խորհուրդներ են տալիս քաղաքի բնակիչներին, առաջարկելով լաւ ուտել, լաւ խմել, հանգիստ մնալ, դեզինֆեկցիա անել, անմաքուր ջուր չը խմել, վատ բան չուտել և այլն և այլն....

Սակայն այդ գեղեցիկ խորհուրդներ տւող բարեմիտ անձինք մի բան մոռանում են.—ո՞րտեղից ձեռք բերի մեր աղքատ, չքաւոր, օրվայ հացի կարօտ դասակարգը մաքուր և լաւ կերակուր, լաւ ըմպելիք, և ինչպէս վարի առողջապահական պայմաններին համապատասխան կեանք.... Որտեղից կարող են մտածել բամի, կօնիակի, թէյի, գլուխմարս կերակրի, մաքրութեան մասին այն հազարաւոր մշակները, արհեստաւորները, անտէր ընտանիքները, որոնք իրանց երջանիկ կը զգային, եթէ ունենային օրեկան մի քանի հատ նոյն իսկ այն խիարից և մի երկու բաժակ այն կվասից, որը արգելում են ուտել և խմել....

Այն րօպէին, երբ արդէն սարսափելի ախտը քաղաքի մէջ է, անգոհացուցիչ բան է քարոզներ տալով բաւականանալ, որովհետև այդ քարոզները, ոքան էլ նրանք փրկարար լինեն, չէ կարող իրագործել աղքատ, չունևոր դասակարգը, միջոցներից զուրկ լինելու պատճառով. այլ այդ քարոզների հետ միասին, ժողովրդի ունևոր, ինտելլիգենտ, ձեռնհաս դասակարգը օգնութեան պէտք է հասնի, մատակարարելով ամբոխին, չքաւորներին, անտէր անտիրականներին այն բոլոր միջոցները, որոնք հարկաւոր են նրանց կեանքը վտանգից ազատելու համար....

Այդպիսի միջոցներից մինն է և ջրի թէյատները՝ աղքատների համար:

Յայտնի է որ անմաքուր ջուրը խոլերայի ամենաթունդ տարածողներից մինն է, և այդ պատճառով խոլերայից պահպանվելու առաջին պայմաններից մինը՝ ժողովրդին առողջարար ըմպելիք մատակարարելն է:

Հէնց որ Բագւում խոլերա երևաց, և վտանգ կար որ նա կանցնի Կասպից ծովով Աստրախան, ուր աղքատ բազմութիւն բանւորներ կան, քաղաքը իսկոյն ձեռնարկեց հիմնել թէյատներ, որտեղ մի քանի հազար մարդիկ ձրի թէյ են ստանում և ազատ մնում կեղտոտ ջրի գործածութիւնից:

Մեր քաղաքումն էլ, աղքատների համար ձրի թէյատներ հիմնելը անյետաձգելի անհրաժեշտութիւն է: Եթէ մենք կարողանանք օրը մի չորս-հինգ հազար աղքատներին ձրի թէյ տալ, և այդպիսով ստիպել նրանց, որ նրանք գործ չածեն կեղտոտ և վատ ըմպելիքներ, դրանով մի ահագին և մահացու հարուած տուած կը լինենք խոլերային:

Սպասել, որ այդ բանն էլ անի կամ կառավարութիւնը կամ քաղաքային վարչութիւնը՝ կը նշանակէ մի ծանր բեռն դնել այդ օրգանների վրա: Ներկայ հարցում ինքն հասարակութեան ինտելլիգենտ, ունևոր դասակարգը կարող է նախաձեռնող հանդիսանալ:

Ջրի թէյատներ հիմնելը հեշտ բան է:

Թաղաքը կը տայ ձրի տեղեր թէյատներ բանալու համար:

Ինտելլիգենտ անձինք ձրիաբար յանձն կառնեն գործի ղեկավարութիւնը:

Թէյատներ, մեր կարծիքով, պէտք է բանալ. 1) Սաղի մօտ, գետի ափին, Շադինովի քարվանսարայի դիմաց, բաց տեղի վրա, 2) Վերայում, կամուրջի մօտ, 3) Մատաթեան կղզու վրա, 4) Հավլաբարում, և 5) բաղնիսների թաղում:

Մնում է որ ունևոր անձինք, մեր հասարակութեան կարող դասակարգը, իրան յատուկ եռանդով, յանուն իր թշուառ եղբայրների և նոյն իսկ յանուն իր սեփական ապահովութեան ձեռք մեկնի, և իր դրամական նուիրատւութիւններով և նոյն իսկ թէյով, շաքարով, միջոց տայ թէյատները բանալու:

Ահա մի նոր ասպարէզ հասարակական բարեգործութեան համար, և մենք լիայոյս ենք, որ մեր հասարակութիւնը չի զլանայ ձեռք մեկնել և օգնել իր խեղճ և քաղցած եղբայրակիցներին:

Կովկասեան Հայոց Բարեգործական ընկերութիւնը, որը միշտ յետ էր մղում աղքատներին, ասելով թէ կանօնադրութեան զօրութեամբ, ինքը միայն ժողովրդական աղէտների ժամանակ կարող է նուիրատւութիւն անել, գէթ այժմ թող օգնութեան հասնի, ըստ որում աւելի մեծ ժողովրդական աղէտ, քան ասիական խօլերա, մենք չենք սպասում...

„Մշակի“ խմբագրատունը սիրով ցոյց կը

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՂԱԴԻ

—

Այս խօսակցութիւնից մի ամիս չանցած Դուրսանը Ղադի-էֆէնդի դարձած եկաւ, մտաւ Մուշ: Նրա նախկին ընկերները և բարեկամները, որոնց մօտ մէկ երկու օր առաջ տեղեկաբեր էր եկել, ձիաւորված դիմաւորեցին քաղաքից երեք չորս ժամ հեռու և մեծ հանդիսով ընդունեցին: Արզի-էֆէնդին իր աշակերտներից մէկի հետ էլ ամուսնացրել էր Դուրսանին և բաւականաչափ փող տալով ճանապարհ էր գցել:

Դուրսանը բացի տան կահ-կարասիներից և կնոջ մնդուկներից, իր հետ բերում էր ութ-տասը ջվալ ապրանք, որը շատ լաւ հսկում և անձրևից ու խոնաւութիւնից պաշտպանում էր: Իսկ տուն իջնելիս այդ ջվալները զգուշութեամբ զետեղեց մի առանձին սենեակում, որի բանալին կնոջն անգամ չէր հաւատում:

Բարեբաղդաբար նախորդ ղադին Կ. Պօլսից վաղօրօք հրաման ստացած լինելով՝ առանց սպասելու յաջորդին՝ Ղայսերի էր գնացել և Դուրսանը համնելուն պէս, առանց ձեռնադրութեան ստանձնել էր պաշտօնը: Այն ժամանակները դատարաններում ոչ անդամներ կային և ոչ էլ գրագիր, քարտուղար: Ղադին թէ քննում էր, թէ վճռում էր, թէ բանտարկում էր, թէ ստանում էր, թէ ծեծել էր տալիս, մի խօսքով բացարձակ տէր էր իր վճիռների և հրամանները կատարելու համար ձեռքի տակ պատրաստ ունէր մի քանի ենիչարի: Մուշի փաշան թէև գոյութիւն ունէր, բայց նա էլ բացարձակապէս հնազանդվում էր «երկնատուր շէրիաթի» (օրէնքի) վարդապետի պատգամների առաջ: Դուրսանի սուրը կտրում էր աջից էլ, ձախից էլ. բաւական էր, որ մի մարդ մեռնէր, նա որպէս ղասէմ (բաժանարար), մտնում էր չանգուցեալի տունը և յայտնի բան է ժառանգութեան ամենամեծ մասն ընդունելով հեռանում: Վա՛յ թէ մէկը գժվէր և գանգատի մտնէր մէհքեմէի (դատարան) դռնից. տունը-տեղը, կայքը-կարողութիւնը թէ ծախէր՝ դարձեալ չէր ազատվի Դուրսանի ճանկից: Ահագին եկամուտ ունէր, այնպէս որ մի ձեռքը ոսկու, արծաթի, միւսը, գոհարի քսակումն էր:

Անցել էր մի տասնեակ տարի. Դուրսանը տիրացել էր ագարակների, մարգատամների, այգիների և ջրաղացների: Շինել էր Մուշում իր համար ընդարձակ տներ, բազարում դուքաններ և խաներ (քարվանսարայ) և կանանոցը զարդարել քառասունից աւելի գեղանի սարուկներով և աղախիններով: Իր ընտրած ասպարիզում նա չէր սխալվել: Բայց վերջին տարիներում նրա մուտքը շատ քչացել էր, ամեն մարդ նրա ագահութիւնից զգուշացած՝ ոչ ոք մի գործով չէր դիմում նրա առեանը: Աւելի լաւ էին համարում իրանց հարևանից հալածվել, հարստահարվել, զրկանք տանել, քան թէ Դուրսանի ճանկն ընկել:

Բայց Մատօենց Մկօն՝ Դուրսանից աւելի ագահ եղբօրից—Ջաքէից տանջված լինելով, դիմեց ղադիին գանգատով և Ջըքէին գցեց նրա ճանկը: Ջըքէն գիտէր, որ Դուրսանը իրան լաւ քամելու էր, բայց աւելի լաւ համարեց Թուրքին—ղադիին ուտեցնել իր մալը, քան թէ հալալ եղբօրը: Դուրսանն էլ նկատելով, որ իւղոտ տեղն էր ընկել, ուրիշ բան ու գործ էլ չունենալով, սկսեց ձգել երկու եղբօրն էլ, երբեմն մէկի կողմն էր անցնում, երբեմն միւսի: Բայց աւելի Ջըքէին էր պաշտպանում և ամեն անգամ եղբայրներին մէհքէմէ (ատեան) հրաւիրելիս տարբակով փող կաշառք էր ստանում Ջըքէից: Եօթը տարի այսպէս տանջեց երկու եղբօրն էլ, առանց մի որոշ եզրակացութեան: Ջըքէն ոչ միայն նաղդ փողից, մալից, այլ նոյնպէս անշարժ կայքերից էլ զրկվեց: Այն աստիճանի հասաւ, որ երկու եղբայրներն էլ ձանձրացած չէին ուզում դատարան գնալ և Դուրսանի երեսը տեսնել, բայց ինչ օգուտ, որ ղադու ձեռքից չէին ազատվում, ամեն օր դատարանի սպասաւորները քաշէ-քաշ նրանց տանում էին: Դուրսանը երկու եղբօրն էլ լաւ քամելուց յետոյ, երբ նկատել էր, որ երկուսի մօտ էլ յուսալի ուրիշ բան չէր մնացել, այս անգամ նրանցից գաղտասամանական ծախսերն էր պահանջում: Գործն այն աստիճանի հասաւ, որ երկու եղբայրներն էլ ուզում էին հաշտվել և միջնորդներն այդ բանը աջողեցրին: Վերջապէս երկու եղբայր մի կերպ դէս ու դէն ընկնելուց յետոյ, յիսուն տօկոսով գտան երկու երեք քիսայ *) ստակ և բերին յանձնեցին, որ ազատվեն:

—Էֆէնդի, ասեց Մկօն փողերը յանձնելիս, հապա վճիռը:

—Գլխիս վրա, ասեց Դուրսանը, տուէք մի մի ուրուբիա **) երթամ բերեմ:

Ճար ճուր արին այդ էլ տուին ու Դուրսանը Կ. Պօլսից մեծ զգուշութեամբ բերած ջվալների տակից երկու կտոր գրված թուղթ բերեց, տուեց երկու եղբօրն ու ճանապարհ դրեց:

Ջըքէն, որ միջնորդների միջոցով խոստացել էր Մկօին մի տուն և մի այգի տալ՝ այսքան ձըգձըգված գործը մի կերպ վերջացնելու համար, ղադիից վճիռը ստանալուն պէս, դրժեց խոստման դէմ, և ոչ մի կերպով եղբօրը չը տուեց բաւականութիւն: Մկօի քունը կորվեց, երբ վերջին անգամ էլ յոյսը չիրագործվեց: Նա վճիռը վեր առաւ, գնաց Էրզրում, մի խնդիրք գրող մօլլայի դիմեց և խոստացաւ եղբօրից ստանալիքի կէսը, եթէ իրան օգնէր:

Մօլլան գործը տեղեկանալուց յետոյ յուսադրեց Մկօին և խոստացաւ եղբօր կարողութեան կէսը իրան դարձնել, բայց երբ սկսեց թուղթը կարդալ, ապշած մնաց:

—Սա, ասեց տարակուսված մօլլան, սա մի նիքեահի (ամուսնական) թուղթ է, որանով Մէհմէդի որդի Ալին, իր կնոջ Ֆաթիմէին թէ-

*) Քիսայ—հինգ հարիւր ղուրուշ, մօտ հիմիկվա փողով 50 րուբլի:

**) Ուրուբիա—հինգ ղուրուշ, մօտ մի րուբլի արժէ այժմ:

ջէբ ղղին ապատում է և իրաւունք է տալիս ուզած մարդու հետ ամուսնանալու: Սա մի երեսուն տարի առաջ Կ. Պօլսում կատարված թուղթ է, այն էլ սնագրութիւն է, այստեղ ձեր գործի վերաբերեալ ոչինչ չը կայ:

—Լա՛ւ կարդացէք, էֆէնդի՛, այդ թուղթը տուեց ինձ ղադին:

—Նա սխալվել է, այս ուրիշ թուղթ է, գնա նրա մօտ իսկական վճիռը բեր, ես քանդել կը տամ նրա կայացրածը:

Մկօն հազար ու մի անէծք թափելով, երեք օրվայ ճանապարհ նորից ետ դարձաւ: Յոգնած յոգնած մտաւ մէհքէմէ, որտեղ ամբողջ Մուշի ծերունի թուրքերը հաւաքված մի յափշտակած հայ աղջկանից բռնի ուզում էին կրօնափոխութեան խօսք խլել:

—Էֆէնդի, ասեց Մկօն, այս թուղթը իմ գործի վճիռը չէ, կնիկ մարդ բաց թողնելու վերաբերեալ թուղթ է: Խնդրում եմ մեր գործի վճիռը տուր:

—Ա՛յ դու գաւո՛ւր, ես տասը ջուալը մէկ-մէկ բաժնեցի, ոչ ոք գանգատ չարաւ, դու չը հաւնեցար իմ թղթին: Խօջաներ, խօ լսեցիք, սա հայհոյում է մեր գիրը, այն գիրը, որով մեր Ղուրանն է գրված: Այս տեսակ հայհոյողի պատիժը լեզուն վզից հանելն է: Ես ամեն բանի կը համբերեմ, բայց կրօնական սրբութեանը չեմ կարող թողնել, որ անարգեն, ոտքի տակ գցեն, անհաւատները: Ալի բայրախտա՛ր, շուտ տար սրա վզակոթիցը լեզուն հանէ, թէր որ այստեղ հաւաքված ալեզարդ ծերունիները բոլորը տեսնեն և իմանան գաւուրները, որ չէ կարելի մեր սրբութիւնների դէմ մեղանչել:

Մի քանի րօպէից յետոյ ներկայացրեց Ալին դատաւորներին Մկօի լեզուն մի սկուտեղի վրա դրված:

Աարպետեան

տայ, թէ ո՞ւր և ո՞ւմ պէտք է հասցնել նուէրները:

Խ. Մ.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԽՕԼԷՐԱՅԻ ՄԱՍԻՆ

—

Դաղստանի զինուորական նահանգապետը տեղեկացնում է, որ յունիսի 18-ին Բագուից Դէրբէնդով հասաւ իր հայրենիքը՝ Կազիկումուխեան շրջանի Խուրուկրի գիւղը մի անձն, որը խոլերինայով էր հիւանդ և հետևեալ օրը մեռաւ: Ամսիս 19-ին երեկոյեան Աստրախանից եկող մի հիւանդ ճանապարհին, Կումուխից հինգ վերստ հեռաւորութեան վրա, մեռաւ:

—

Բագուի նահանգապետը հեռագրում է. Յունիսի 19-ին խոլերային հիւանդանոցը կրկին մտան 28 հոգի, նրանցից եկւորները 22 հոգի են, տեղացիներ 6. Հիւանդների ընդհանուր թւից մեռան հիւանդանոցում 28, նրանցից եկւորները 23 հոգի են, տեղացիները 5 են. առողջացան 16. մնացին հիւանդներ 128, դրանցից եկւորներ 105. Հիւանդանոցից դուրս մեռան ընդամենը 67, դրանցից տեղացիներ 52, իսկ եկւորները 15 հոգի են: Սալիտակ քաղաքում ամսի 18-ին մնում էին 2 հոգի. յունիսի 18-ին և 19-ին հիւանդացան 8 հոգի, եկւորներ 6, տեղացիներ 2. մեռան 8 եկւորներ: Բալախանում 18-ին մնացել էին 5 հիւանդներ. յունիսի 18-ին և 19-ին հիւանդացան 11, եկւորներ 8, տեղացիներ, 3. մեռան 8, եկւորներ 5, տեղացիներ 3. ամսիս 20-ին մնում են 8. բացի դրանից Կիզիլ-Բուրուն կայարանում հիւանդացան 2, որոնցից մեռաւ 1. Ղուբայի մօտ մեռաւ 1 հոգի:

—

Որպէս հաղորդում է Ելիսաւետպոլի նահանգապետը, յունիսի 19-ին Շուշու քաղաքային հիւանդանոցը բերել են 1 հիւանդ, մեռաւ 1, մնացին 5 հոգի. հիւանդանոցից դուրս քաղաքում հիւանդացաւ մէկ տեղացի կին և մեռաւ, մնացին 2 հոգի. Շուշու շրջականերում հիւանդացան 7, դրանցից մեռան 5. Բոլոր հիւանդացողները Բագուից են եկել, բացի մէկ տեղացի կնոջից, որը հիւանդացել է Շուշիում: Ջէվանշիրեան գաւառում հիւանդացան 3, բոլորը մեռան: Յունիսի 18-ին Ելիսաւետպոլում հիւանդացողը 19-ին մեռաւ:

—

Զաքաթալայի շրջանի գլխաւորը հեռագրում է. յունիսի 21-ին Զաքաթալա քաղաքում յայտնվեց սաստիկ խոլէրայով մի հիւանդ, որը յունիսի 19-ին եկել էր Բագուից:

—

Թիֆլիսում, յունիսի 21-ին, խոլէրայով 6 հիւանդներ կային. եկան 2, մեռան 2, առողջացաւ 1 հոգի: Յունիսի 22-ին հիւանդանոցը մտաւ 1, մեռան 2 հոգի, մնում են ընդամենը 4 հոգի: Բացի դրանից Թիֆլիսի բանտում յունիսի 21-ին խոլէրայով հիւանդացաւ 1 բանտարկեալ և նոյն օրն և եթ մեռաւ:

—

Բագուի նահանգապետը հաղորդում է, որ այս յունիսի 20-ին հիւանդանոց են բերված կրկին 42 հոգի, որոնց թւում եկւորները 42 են. մեռան 24, դրանցից եկւորները 20 են. առողջացան 9, մնացին 137 հիւանդներ, դրանցից եկւորները 119 են, տեղացիներ 18. բացի դրանից, հիւանդանոցներից դուրս մեռան 60, դրանցից եկւորներ 17, տեղացիներ 43. Բանտում հիւանդացան 4, մեռաւ 1. բացված է խոլէրային բաժանմունք երկաթուղիական հիւանդանոցում: Յունիսի 15-ից մինչև 19 բերված են 18 հիւանդներ, դրանցից մեռան 7, բոլորն էլ եկւորներ: Բալախանում հիւանդացան 9, մեռան 6, մնացին 11: Սալիտակ քաղաքում հիւանդացան 5, առողջացան 2, մնացին 9. Շամախու գաւառում մեռան 31. Սալեանում մեռան 2. Ամսիս 21-ին Բագւում խոլէրայից մեռաւ իտալական հիւպատոսական գործակալ Սոնֆանինի:

—

Դաղստանի զինուորական նահանգապետը յունիսի 21-ից հեռագրում է, որ յունիսի 20-ին առաւօտեան Պետրօվսկում հիւանդացաւ տեղացի բնակիչներից մէկը, որը հետևեալ օրը ժամը 4-ին մեռաւ: Բժիշկների ասելով, մահը խոլերայից է պատահել:

—

Թիֆլիսում, յունիսի 22-ին առաւօտեան, խոլէրայով 4 հիւանդներ կային, ցերեկով եկան 2, գիշերով, 22-ին յունիսի, եկաւ 1, մեռաւ 1, մնացին 6 հոգի:

—

Ելիսաւետպօլի նահանգապետը հեռագրում է, որ սոյն յունիսի 20-ին Շուշում հիւանդանոցից դուրս հիւանդացան 6 հոգի, մեռան 2, դրանցից մէկը տեղացի բնակիչ է: Հիւանդանոցից դուրս 6 հոգի են, հիւանդանոցում 5. Ջէվանշիրեան գաւառի Ալպաուտ գիւղում հիւանդացան 4 հոգի, որոնցից մեռաւ 1.

—

Բագուի նահանգապետը հաղորդում է, որ յունիսի 21-ին հիւանդանոց են բերված կրկին 40 հոգի, որոնց թւում եկւորները 30 են, մեռան 16, դրանցից եկւորներ 14, առողջացան 7, մնացին 154 հիւանդներ, դրանցից եկւորներ 128 են, տեղացիներ 26. հիւանդանոցից դուրս մեռան 90, դրանցից եկւորներ 27, տեղացիներ 63. Բագուի նահանգում երէկ հիւանդացած 4 բանտարկեալներից մեռան 2, առողջացան 2. Նոր հիւանդացողներ չը կան. Ղուբայի մօտ մեռան 3 տեղացիներ, հիւանդացաւ մէկ հայուհի. ուրիշ տեղերից առ այժմ դեռ տեղեկութիւններ չը կան:

—

Ելիսաւետպօլի նահանգապետը հաղորդում է, որ Շուշու գաւառի Քէշիքքէնդ գիւղում յունիսի 19-ին հիւանդացան 2 հոգի: Ջէվանշիր գաւառի Ալպօուտ գիւղում եղած հիւանդներից մեռան 2 հոգի: Բալախմէդլի գիւղում յունիսի 20-ին հիւանդացան 2, որոնք մեռան 21-ին: Ելիսաւետպօլ գաւառի Աննէնֆէլդ կօլօնիայում հիւանդացան Բագուից եկած գերմանահպատակ մարդ ու կին. կինը մեռաւ 19-ին, մարդը 20-ին: Ելիսաւետպօլ կայարանում 21-ին հիւանդացաւ Բագուից եկած հիւան Ուլիանով, որը զետեղված է երկաթուղիական հիւանդանոցում: Ընդամենը նահանգում խոլէրայով հիւանդներ կան՝ Շուշի քաղաքում 11, գաւառում 2, Ջէվանշիրի գաւառում 1, Ելիսաւետպօլում 1, ընդամենը 15 հոգի:

—

Դաղստանի շրջանի զինուորական նահանգապետը հաղորդում է, որ յունիսի 21-ին Պետրօվսկ քաղաքում խոլէրային հիւանդանոցում մեռաւ 1 հոգի: Կիւրինեան շրջանում խոլէրայով հիւանդացան 3 հոգի, որոնցից մեռան 2 հոգի: Կայտագօ-Տօբասարանեան և Դարգինեան շրջաններում հիւանդացան խոլէրանման նշաններով 4 հոգի, դրանցից մի օրվայ ընթացքում մեռան 3 հոգի:

ՆԱՄԱԿ ԱԲԱՍԹՈՒՄԱՆԻՑ

—

Յունիսի 17-ին

Սեզօնի սկսվելով Աբասթումանի կեանքը ենթարկվում է նորանոր փոփոխութեան. նոր մարդիկ, նոր տեսարաններ, բաւականութեան նոր ձևեր. նուագածութիւն առաւօտեան բօտօնդայում, երեկոյեան բօշչաններում, որտեղ խայտաճամուկ բազմութիւնը հովասուն անտառի ստուերի տակ զբօսնում է ազատ առանց թախծութեան, որտեղ կայտառ են թեթևոի նման թեթևաշարժ. մանկիկները, ոստոստելով մի ծաղկից դէպի միւսը, փունջեր հիւսում և միմեանց նուիրում. քրքիջ, ծիծաղ և ժպիտ. գանդաղաշարժ ծերունին և հիւանդն անգամ մի առժամանակ ինքնամոռացութեան հրապոյրանքի տակ մանկանում են և առոյգանում:

Աբասթումանի այցելուների մեծամասնութիւնը բաղկացած է հայ արիստօկրատական դասակարգից, գլխաւորապէս Թիֆլիսից, Բագուից, Շուշուց, Երևանից, Ալէքսանդրօպօլից, Նոր-Նախիջևանից և այլն. Ռուսաստանի ներքին նահանգներից այցելողները շատ սակաւաթիւ են:

Օրինակելի է Աբասթումանի բարեկարգութիւնը. չփոթ, աղմուկ, անպատկառ ցոյցեր երբէք չեն կարող պատահել. առողջական պայմանները խիստ հսկողութեան են ենթարկված. փողոցի իւրաքանչիւր տան և գաւթի, նոյնպէս բազարի վրա կարգված կան յատուկ վերակացուներ, որոնք հսկում են խստութեամբ մաքրութեան վրա. մթերքների վրա հսկողութիւնը աւելի սաստիկ է. արգելված է թարմ պտղի, վարունգի և զանազան մրգերի վաճառումը. սխտ ամենայնիւ կենսական պիտոյքներ և զանազան մթերքներ, կանաչի և այլն միշտապէս կարող էք գտնել բազարում մատչելի գնով և ընտիր տեսակներից:

Աբասթումանն ունի իր յատուկ առաւելութիւնները թէ իբրև ամարանոց և թէ իբրև կուրօրտ. այստեղի օդի մաքրութեան և առողջութեան չեն կարող հաւասարվել Կովկասում յայտնի շատ ամարանոցներ, իսկ հանքային ջրերի բժշկական յատկութիւնները արդէն յայտնի են և ապացուցանելու կարօտ չեն: Միայն Աբասթումանը սեղմված լինելով նեղ հովտի մէջ, չունի ընդարձակ տարածութիւն ամարանոցների թիւը բազմապատկելու. հետևաբար պահանջի համապատասխան քանակութեամբ բնակարաններ չը կան: Այս տարի ձեռնարկած են մի քանի նոր բնակարանների շինութեան, խնդրատուներ կան նոր ամարանոցների համար գետին պահանջելով, սակայն, եթէ նրանց խնդիրը յարգվի, ստիպված պէտք է լինեն կամ հովտի ուղղութեամբ երկարացնելու Աբասթումանի տարածութիւնը, և կամ անտառից կտրատելով հարթել գետինը և սարահարթի վրա կառուցանել: Այժմ Աբասթումանի շինութիւնների տարածութիւնը հովտի ուղղութեամբ (Քութայիսի խճուղիով) երեք վերստից աւելի է, մի անյարմարութիւն, որ երեք վերստ տարածութիւնը չափելով գնալ գալու է վերին տներից մինչև ներքին բազարը միս գնելու, որովհետև վերին բազարում արգելված է միս վաճառումը: Սահմանափակ է նոյնպէս կրպակների թիւը, որի հետևանքը կրպակների վարձագնի չափազանց թանգութիւնն է, որ առևտրականների համար զգալի է. որովհետև երեք կամ չորս ամսվայ համար ահագին վարձ վճարելով, առևտրական գոկումէնտներ վերցնելով, այդքան կարճ միջոցի մէջ նրանք այնքան ջանք են անելու, որ կարողանան ծախսերը հոգալ և իրանց գոյութիւնը պահպանել տարվայ մնացեալ ութ ամիսներում. այս պատճառով դուք տեսնում էք մի կրպակի մէջ սեղմված զանազան արհեստի և առևտրի մարդիկ միասին պարապելիս: Մեր կարծիքով հարկաւոր է մի նոր կենտրոնական բազարատեղի ևս նշանակել, ուր անջատված լինեն զանազան մթերքներ, հաց և միս վաճառողները:

Սեզօնի սկսվելիս, բազմաթիւ հայեր հիւր են լինում Աբասթումանում. սակայն որքան անպատեհ է, որ մենք իսպառ զրկված ենք կրօնական մխիթարութիւնից. ոչ քահանայ կայ և ոչ էլ ժամասացութիւն է լինում: Օրթօդօքս եկեղեցին չափազանց հեռու է կենտրօնից (Աբասթումանի ներքևի ծայրին), իսկ հայոց համար դեռ ևս վարձված չէ աղօթատեղի: Վերջապէս հարկաւոր է մտածել այդ մասին այժմ և եթ, որովհետև ձեռնհաս և ընտրված յանձնաժողովի անդամները, որոնց վրա բարոյական պարտք է դրված և փող է հանգանակված, այժմ բնակվում են Աբասթումանում. տեղացիների վրա յոյս դնել չէ կարելի, նրանք անտարբեր են. մեր յոյսը կրկին մեր հիւրերի վրա է:

Բ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

ՇՈՒՇՈՒՑ մեզ գրում են. «Անկոչ հիւրը, խոլէրան արդէն տեղս էլ հասաւ. կարելի է ասել, որ բագուեցիները իրանց հետ բերեցին: Մի քանի զոհեր արդէն եղան: Կազմվել են սանիտարական խմբեր, որոնք աշխատում են հիւանդութեան տարածմանն առաջն առնել: Ժողովուրդը ահից տներից չէ դուրս գալիս, այն ինչ յայտնի է, որ խոլերայի ժամանակ մարդ պէտք է աւելի օդում լինի, քան փակ բնակարանում: Հարուստ դասակարգի մարդիկ հեռաւոր գիւղերն են փախչում:»

—

ՇՈՒՇՈՒՑ մեզ գրում են, որ այս տարի խնձորի ծառերի վրա որդներ են երևացել մեծ քանակութեամբ: Այդ որդները մեծ վնաս են հասցնում մրգերին: Երկու ուսումնաւարտ երիտասարդներ հնարք են գտել որդները ոչնչացնելու համար և, ինչպէս լսում է թղթակիցը, շուտով կառաջարկեն ժողովրդին իրանց ծառայութիւնը ձրիաբար:

—

Յունիսի 22-ից, ինչպէս պաշտօնապէս հաղորդում է «Кавказъ» լրագիրը, Թիֆլիսում պ ա շ տ օ ն ա պ է ս յայտնված է խոլէրայի գոյութիւնը:

—

ԿՕՋՕՐԻՑ մեզ գրում են. «Այս տարի այնքան շատ ժողովուրդ կայ Կօջօրում, որ ոչ թէ միայն բոլոր տները, բայց և հիւրանոցների բոլոր սենեակները բռնված են:»

—

ՇՈՒՇՈՒՑ մեզ գրում են. «Մենք միշտ գանգատվում ենք թէ նիւթական միջոցներ չունի քաղաքը, մանաւանդ այժմ, երբ դրամ է հարկաւոր խոլէրայի տարածմանն առաջն առնելու համար: Բայց եթէ մտածենք թէ խոլէրան բերել են մեզ մօտ բագուեցիք, իսկ այս բագուեցիք ուրիշ բան չեն եթէ ոչ հարստացած ղարաբաղցիք, շուշեցիք,—ուրեմն թող նրանք նիւթական միջոցներ տան իրանց մայրենի երկրին և քաղաքին, որպէս զի մենք միջոց ունենանք սանիտարական գործը հաստատ հիմքերի վրա դնելու և առաջ տանելու:»

—

Տեղական ռուս լրագիրները հաղորդում են, որ Պետերբուրգից եկել է Թիֆլիս բժշկապետ Ելգենի Պաստոր, որը ուղարկված է հետազօտելու և միջոցներ ձեռք առնելու խոլերայի տարածման դէմ:

—

«Каспій» լրագիրը հաղորդում է, որ Բագւում մագազիններից շատերը փակվում են: Փակված է մինչև անգամ Պօղոսօվի մագազինը:

—

Անդրկովկասեան երկաթուղու տուած տեղեկութիւններին համեմատ, Բագուից վերջին երկու շաբաթվայ ընթացքում դուրս են եկել մօտ 44 հազար բնակիչներ, այսինքն մօտաւորապէս ամբողջ ազգաբնակութեան կէսը:

—

Ցօգուտ Րաֆայէլ Պատկանեանի ստացանք Թիւրքիայի Տ. քաղաքից 45 րուբլի: Նախկին 1,469 ր. 90 կ. հետ այժմ ունենք 1,514 ր. 90 կոպէկ:

—

Մեզ գրում են Բագուից, որ խոլէրան այժմ կոտորած է անում ոչ թէ բանւոր և աղքատ դասակարգի մէջ, այլ նոյն իսկ ունևոր և խնտելիգէնտ շրջաններում, որտեղ ապրում են աւելի լաւ և աւելի առողջական պայմանների մէջ:

—

Յունիսի 23-ին Կովկասեան կառավարչապետի ամուսինը, Եւդօկիա Բօրիսօվնա Շէրէմետևա այցելեց Միքայէլեան հիւանդանոցը. ի միջի այլոց նա մտաւ խոլէրային բաժինը և սիրտ տուեց հիւանդներին: Ապա ցանկութիւն յայտնեց ծանօթանալ խոլէրային բացիլների միկրօսկօպիական հետազօտութիւնների հետ: Երկու ժամ մնալով յետոյ կառավարչապետի ամուսինը հեռացաւ հիւանդանոցից:

—

Այս օրերս Բօրժոմից Թիֆլիս է վերադարձել պարսից հիւպատոս Միրզա-Րիզա-խան: Ցանկալի է, որ պ. հիւպատոսը ինքն անձամբ այցելէ պարսիկների թաղը և հարկադրէ, ստիպէ նրանց մաքրել իրանց կեղտոտ բնակարանները, որպէս զի մի փոքր առողջական պայմանների համեմատ ապրեն, և իրանց անմաքուր կենցաղավարութեան պատճառով խոլէրայի տարածման պատճառ չը դառնան:

—

Յունիսի 23-ին Բագուից Թիֆլիս եկաւ մի առանձին գնացք, մօտ 400 ռուս բանւորներով, որոնք խոլէրայի պատճառով վերադառնում են Ռուսաստան: Թիֆլիսի ոստիկանութեան կարգադրութեամբ դրանց թոյլ չը տուվեց իջնել Թիֆլիսի կայարանում, և կայարանից ուղղակի ուղարկվեցան դէպի Բաթում: Հարկաւոր է, անկասկած, Բաթումում էլ նրանց հեռու պահել քաղաքից, որովհետև այդ բանւորների մէջ կասկածելի հիւանդութեան մի քանի դէպքեր են պատահել:

—

Թիֆլիսի բանկային թատրոնի այգիում, ուր այցելում է մեծ մասամբ ինտելիգէնտ հասարակութիւն, վերջին ժամանակներս սկսել են տեղի ունենալ անվայել դէպքեր և կռիւներ: Ցանկալի է, որ ի պատիւ այն հասարակութեան, որը շաբաթ և կիրակի օրերը մի քանի րօպէ հանգստանում է այդ այգիում, այլ ևս չը կրկնվէին անվայել դէպքեր:

—

Հեռագիրն երէկ մի վերին աստիճանի տխուր լուր բերեց. արդէն խոլէրա է երևացել և Ռուսաստանում, այն է Սարատով քաղաքում:

—

Էջմիածնից մեզ հաղորդում են, որ ճեմարանի ուսուցիչներից մի քանիսը արձակված են իրանց պաշտօններից: Արձակվածների թւումն է և պ. Սեդրակ Մանդինեան:

—

«Кавказъ» լրագիրը հաղորդում է, որ Բագուից Թիֆլիս եկեղեկող վագօնները մնում են Թիֆլիսում, դրանց դէզինֆէկցիա անելու համար: Իսկ

Թիֆլիսից Բագու ամեն օր նոր գնացքներ են ուղարկվում։

—

Թիֆլիսի սանիտարական բաժինների նախագահների և բժիշկների միացեալ նիստում, քաղաքային վարչութեան հետ միասին, որ տեղի ունեցաւ յունիսի 20-ին քաղաքագլխի նախագահութեամբ, հետևեալ վճիռները կայացրին. 1) Խնդրել անդրկովկասեան երկաթուղու կառավարչի կարգադրութիւնը՝ Բագուի գծով եկող ճանապարհորդներին հարց ու փորձի ենթարկելու մասին, թէ նրանք Թիֆլիսում ո՞ր տեղերն ընտրելու իրանց բնակութեան համար և դրանց հասցէները տեղեկացնելու Թիֆլիսի պօլիցմէյստերին։ 2) Արտաքնոցները, հորերը և բաղերը դէզինֆեկցիա անելու համար սանիտարական բաժինները խորհուրդ են տալիս գործ ածել չայրված կիր, կրակաթ, պղնձէ արջասպ, երկաթի արջասպ և կարբօլեան թըթուու. իսկ սուլեմայով դէզինֆեկցիան, ի նկատի ունենալով դրա թունաւոր յատկութիւնը, պէտք է բժշկի վերահսկողութեամբ կատարել։ 3) Թոյլ տալ հասած պտուղների վաճառումը, նոյնպէս և խիարների վաճառումը, միայն խիստ հսկողութիւն ունենալ դրանց լաւ յատկութեան վրա։ 4) Անպայման արգելել խարբուզի և սեխի վաճառումը։ 5) Պարտաւորեցնել բոլոր պտղավաճառներին ծածկել պտուղները կեսէյով, կամ փափուկ մարլեայով։ 6) Խնդրել Թիֆլիսի պ. պօլիցմէյստերին՝ հրամայել պրիստաւներին, կասկածելի հիւանդներ տեսնելուն պէս, նախ և առաջ հաղորդել սանիտարական բժիշկներին, որոնք արդէն համոզվելով որ հիւանդը տարափոխիկ հիւանդութիւնով է վարակված, դիմում են քաղաքային բժիշկ-դէզինֆեկտօրին՝ հարկաւոր դէզինֆեկցիա անելու համար։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ ՎԵՐԱՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

—

Արտասահմանեան հայոց լրագիրներում կարդում ենք հետևեալը.

«Ս. պատրիարքը, որն իր հրաժարականի առիթով սուլթանի պալատը կանչված էր, համոզուեր է չարունակել իւր պաշտօն, ինչպէս որ արդէն նախատեսած էր մեր թղթակից։ Սուրէյա-փաշան սուլթանի կողմէն առաջարկեր է ամեն. Աշըգեան պատրիարքին, որ իւր գանգատներ և պահանջներ պարունակող մի յիշատակագիր պատրաստէ սուլթանին մատուցանելու համար, որ արժանը անօրինուի։ Աշըգեան սրբազանն ալ հաւատացեր և համոզուեր է։

«Այս քանիերորդ անգամն է, որ յիշատակագիր կը պատրաստուի այդպիսի պարունակութեամբ և միթէ սուլթանի կառավարութիւնը մինչև այժմ դեռ չէ իմացեր թէ ինչ են հայ ազգի ցաւերն ու պահանջները։ Սուլթանի կառավարութիւնը, որ ժողովրդական ,, և է յուզումէ կը վախնայ, կը գգուշանայ այժմ որ մի նոր պատրիարքի ընտրութեան առիթով ընտրական յուզումներ չը ծագին հայ ազգին մէջ. իսկ Աշըգեան պատրիարքն ալ, որի փափաքն է միայն իշխանութեան վրա մնալ, անընդունակ կը գտնուի հայ ազգի ցաւերը ազդու կերպով յայտնելու և հասկցնելու սուլթանին թէ նոյն իսկ իր չահեր կը պահանջեն չուտով դարման անել այդ վիճակին։

«Աշըգեան պատրիարքը, իր այս դանդաղ և անհամարձակ ընթացքով թէ իր յարգ աւելի կը կորէ ազգին մէջ և թէ խապառ կը ոչնչացունէ իր ազդեցութիւն Դրան առջև»։

ՊԱՊԸ ԵՒ ՀԱՅ-ԿԱԹՕԼԻԿՆԵՐԻ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԱԶԱՐԵԱՆ

—

«Kreuzzeitung» լրագիրն ասում է, որ պապը դիտաւորութիւն ունէր հայ-կաթօլիկների պատրիարք Ազարեանին, որը սուլթանի անձնական բարեհաճութիւնն է վայելում և մեծ ազդեցութիւն ունի Իլդիզ-Կիօսկում, Կ. Պօլսի ծայրագոյն պատրիարքի աստիճանի բարձրացնել, նրա իրաւասութեան տակ դնելով բոլոր արևելեան եկեղեցիները։ Մինչև այժմ ալբանական կաթօլիկները գտնվում էին Աւստրիայի հովանաւորութեան տակ։ իսկ վերջին ժամանակներս, ասում է վերոյիշեալ լրագիրը, Թուրքիան, Ֆրանսիական և ռուսական ազդեցութեան տակ գտնվելու պատճառով, սկսեց թշնամաբար վերաբերվել աւստրիական հովանաւորութեանը և պապի հետ բանակցութիւններ սկսեց գործերի այդ դրութիւնը փոփոխելու մասին։ Պապը համաձայն թիւն տուեց այդ նախագծին։ «Kreuzzeitung» լրագիրը մեծ նշանակութիւն է տալիս պապի նախագծին։

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻՑ

—

Արտասահմանեան մի հայոց լրագրում կարդում ենք հետևեալը. «Ռոտոսթոյի (Թէքիրտաղ) մէջ մարախը շատ աւերումներ սկսած է անել։ Ռոտոսթոյի հայերի մեծագոյն մասը հողագործ լինելով, մեծ վնասների ենթակայ եղած են։ Այդ վիճակի հոգևոր հովիւ գեր. Հմայեակ եպիսկոպոս Դիմաքսեան որ Էջմիածնէն վերադարձած է Կ. Պօլիս, Ազգային վարչութեան քաղաքական ժողովին ներկայանալով մի մանրամաս տեղեկագիր տուած է մարախներին պատճառով իր ժողովրդի կրած վնասներին վրա և մարախները չուտով և դիւրով ջնջելու համար մասնագէտ անձերի Ռոտոսթօ ղրկուիլը խնդրած է։ Նորին գերապատուութիւնը՝ քաղաքական ժողովի համաձայնութեամբը և Բ. Դրան մօտ պատրիարքարանի գործակատար Աբրահամ էֆէնտիի ընկերակցութեամբ, Ասլըեէի պաշտօնատունը երթալով, դատական նախարար Րիզա փաշային ներկայացած և իր վերոյիշեալ տեղեկագիր մատուցած է։ Հմայեակ սրբազան նոյն առիթով խնդրած է նաև որ Ռոտոսթոյի ս. Խաչ թաղի այրուած վարժարանի վերաշինութեան արտօնագիրը չուտով տրուի կառավարութենէն։ Այդ կարգադրութիւններէ յետոյ, յունիս 1/13-ին, գեր. Հմայեակ եպիսկոպոս փութացած է մեկնիլ Կ. Պօլսէն Ռոտոսթօ»։

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻՑ

—

Երզնկա, 18/30 յունիս

Այս նամակիս թւէն հինգ օր առաջ քաղաքէս 6 ժամ հեռաւորութեան վրա գտնված Շէխլի հայաբնակ և թիւրքաբնակ գիւղի մէջ՝ թիւրքերն արտի ջրի համար սպանեցին երկու հայերին, պատճառ բռնելով թէ «ջրի հերթը մերն էր, դուք վերուցեր, ձեր արտերը ջրելու էք տարեր»։ Միթէ կարելի է որ հայը թուրքի ձեռքից հացը խլէ... Եւ ահա սպանութիւն կը կատարվի։

Մի և նոյն օրերում, քաղաքէս 4 ժամ հեռու գտնված Բթառիճ գիւղի մէջ, գիւղի մ ո ւ ղ ի ր ը, այսինքն գլխաւորը, աւագը, մի քանի ընկերներով գիշերով կը մտնեն մի խեղճ հայի տուն և մի հարսին, որը մենակ տանը կը մնար, բռնութեամբ քաշելով, կը տանեն և կը թիւրքացնեն։ Եւ այդ կը կատարէ գիւղին մեծը։

Հետևեալ օրը, մի և նոյն գիւղի մի քանի մարդիկ, օրինակվելով իրանց մուդիրից՝ կը մտնեն մի հայի տուն և մի աղջիկ բռնի ուժով իր ծնողաց գրկէն կը խլեն, կը տանեն։ Ծնողքը կը բողոքեն առաջնորդարանին, առաջնորդն ալ կը բողոքէ կառավարութեան և մի երկու օրէն վերջը աղջիկը կը յանձնվի առաջնորդարան, սակայն կիսամահ դրութեան մէջ և չատ հաւանական է, որ չապրի ալ։

Վերոյիշեալ դէպքերէն 3 օր վերջը, քաղաքէս մէկ և կէս ժամ հեռու գտնվող Մօլլա-Գիւղ ասված գիւղի մի քանի աղջիկներ ք ա խ ա ն ք բրած ժամանակ՝ թիւրքերը կը գան և աղջիկներէն մի հատը կը յափշտակեն. իսկ միւսները կը փախչին ու կերթան կիմացունեն գիւղի հայ բնակչաց։ Կը սկսվի կռիւ և երկու կողմէ ալ բաւական կը վնասվեն։ փախցրած աղջիկը հայերը յետ կը դարձնեն։

Այսպիսի դէպքեր յունվար ամսէն ՛սկսեալ յաճախ կը պատահին։ Երբ օսմանեան չորրորդ բանակը գտնված քաղաքին մէջ այս տեսակ դէպքեր ստէպ կը պատահին, ինչեր տեղի չեն ունենար աւելի փոքր և աննշան քաղաքներուն և գիւղերուն մէջ, ուր կառավարութեան զօրութիւնը աւելի թոյլ կը լինի։

***

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—«Neue Freie Presse» լրագիրն ասում է, որ Աբիսինիայում տարածված խօլէրան, իտալական կօլօնիաների մօտ, աւելի վտանգաւոր է Եւրոպայի համար, քան թէ պարսկական խօլէրան։ Սակայն, Սուէզի ջրանցքի վրա ձեռք առած միջոցները երաշխիք են տալիս յուսալու, որ Եւրոպան ազատված կը լինի խօլէրայից, թէ այս տարի և թէ ապագայում։

—«Lanterne» լրագիրը հաղորդում է, որ Ումբէրտօ թագաւորը իր Բերլին եղած ժամանակ առաջարկել է գինաթափ լինել և որ Վիլհէլմ կայսրը համաձայնվել է նրա առաջարկութեան հետ միայն այն պայմանով, որ Անգլիան յանձն առնէր այդ գործի նախաձեռնութիւնը։

—Բերլինից «Ind. Belge» լրագրին յունիսի 13-ից հաղորդում են հետևեալը. «Գերմանիայի բոլոր մասերից տեղեկութիւններ են ստացվում այն սաստիկ փոթորիկների մասին, որոնք մի քանի տեղերում մեծ վնասներ են հասցրել։ Բերլինում բազմաթիւ հին ծառեր արմատահան են եղել և մի քանի տներ վնասվել են։ Համբուրգում երէկվանից սարսափելի փոթորիկ է, որը հարաւ արևելքից է գալիս։ Քաղաքում և նաւահանգստում չատ դժբաղդութիւններ են տեղի ունեցել։ Մի և նոյնը պէտք է ասել Բրէմէնի և կենտրօնական Գերմանիայի չատ տեղերի մասին։»

—Անգլիայում արդէն պարլամենտական նոր ընտրութիւններ են սկսվել, և ազատամիտ ու պահպանողական կուսակցութիւնները ու նրանց պարագլուխները ամեն ջանք գործ են դնում յաղթութիւնը տանելու։ Պահպանողական կուսակցութեան պարագլուխ մարկիզ Սօլսբրի մի հրաւէր է կարդացել ընտրողներին, որը չատ վատ տպաւորութիւն է գործել։ Իսկ Գլադստօնի ժողովրդականութիւնը չատ բարձրացել է մանաւանդ այն օրից, երբ մի կին չոր հացի կտորով վիրաւորեց նրա աչքը։

—Բերլինից գրում են «Memor. Diplomatique» լրագրին հետևեալը. «Մինիստրների վերջին խորհուրդներից մէկում կայսրը յայտնեց, թէ ինքն ցանկանում է, որ պարլամէնտը չուտով ընդունի զինուորական նոր նախագիծը. ընդդիմադրութեան դէպքում, ռէյխստագը կը լուծվի։ Այդ պատճառով կանցլէրին իրաւունք է տրված լուծել պարլամէնտը, եթէ զինուորական օրինագիծը չընդունվի առանց որ և է փոփոխութեան։

„ՄՇԱԿԻ" ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 22 յունիսի։ Յունիսի 20-ին Աստրախանում հիւանդացան 4, առողջացան 1. մնում են 19։ Խնն փոտ տարածութեան վրա կայարանում կան 45 հիւանդներ. Սարատով քաղաքում և նրա կից արուարձանում հիւանդութեան դէպքեր եղան. հիւանդանոց մտան յունիսի 20-ին 20 հոգի. հիւանդացողները բոլորն էլ տեղացիներ են, բացի մէկից, որն եկել է Պօկրօվսկայա աւանից և յարաբերութիւն չեն ունեցել այն անձինքների և այն տեղերի հետ, ուր խօլէրա կայ. հիւանդացածներից մեռան 2. առողջացաւ 1։ Միջոցներ են ձեռք առնված էպիդէմիան առանձնացնելու համար։ Նահանգի միւս մասերում հիւանդութիւն չը կայ։ Բագւում յունիսի 19-ին հիւանդներ մնացել են 128. Թիֆլիսում էլի հիւանդացան 2. մեռաւ 1.—Լրագիրները հաղորդում են, որ արդարադատութեան մինիստրութեան կից հիմնված յանձնաժողովը, որը մշակում է նոր կանօններ փաստաբանութեան վերաբերմամբ, աւարտեց իր պարապմունքները և չուտով նախագիծը ընթացք կը ստանայ։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 23 յունիսի։ Աստրախանից և Սարատովից տեղեկութիւններ չը կան խօլէրա հիւանդութեան նոր դէպքերի մասին։ Բագւում յունիսի 20-ին հիւանդանոցում մնում էին 137՝ հիւանդանոցից դուրս մեռան 60. Թիֆլիսում յունիսի 20-ին հիւանդացան 3. մահվան դէպքեր չը կային։—«Новое Время» լրագիրը հաղորդում է, որ գնդապետ Վէնդրիխ ձեռնարկում է Մօսկվայի մօտի բոլոր գծերի քննութեան, որպէս զի արմատական միջոցներ ձեռք առնվեն խօլէրա երևացած դէպքում։ Մօսկվայից գնդապետ Վէնդրիխ կուղևորվի Մօսկօվ-Րեազանեան գծով՝ այդ գծի վրա եղող բոլոր բնակարանները քննելու համար։—«Гражданинъ» լրագիրը հաղորդում է, որ ներէկ ներքին գործերի մինիստրի նախագահութեամբ ներքոյ տեղի ունեցաւ խորհրդակցութիւն՝ զինուորական, արտաքին գործերի և ֆինանսների մինիստրների հետ՝ խօլէրայի դէմ ձեռք առնելու միջոցների մասին։ Լուրերին նայելով, Նիժեգօրօդեան տօնավաճառը դալու դէմ արգելառիթ միջոցներ չեն նախատեսնվում։

ԼՕՆԴՕՆ, 23 յունիսի։ Մինչև այժմ ընտրված են 47 պահպանողականներ, 7 ունիօնիստներ և 37 ազատամիտներ։

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՕՐՍԱ

Յունիսի 23-ին

Լօնդոնի վրա 10 ֆունտ արժէ . .	101	ր.	25 կ.
Բերլին վրա 100 մարկ — . .	49	ր.	60 »
Պարիզի վրա 100 ֆրանկ — . .	40	»	15 »
Ոսկի — — արժէ . .	8	»	09 »
Մաքսայի կուպօններ — . .	162	»	— »
Արծաթ — — — . .	1	»	10 »
Բօրսային դիսկօնտեր — . .	4	»	5$^1/_2$ »
Պետ. բանկի 5% տօմս 1 շրջանի . .	104	»	— »
— — — — 2-րդ — . .	103	»	12 »
— — — — 3-րդ —	—	»	— »
— — — — 4-րդ —	—	»	— »
— — — — 5-րդ —	—	»	— »
— — — — 6-րդ —	102	»	75 »
6% ոսկեայ ռէնտա	163	»	50 »
4% ոսկեայ փոխառութիւն. . . .	—	»	— »
Արևելեան 5 % փոխառ. 1-ին շրջ.	—	»	— »
— — — 2-րդ —	102	»	75 »
— — — 3-րդ —	104	»	50 »
Ներքին 5% առաջին փոխառութ.	238	»	50 »
— — երկրորդ —	220	»	50 »
Պետական երկաթուղային ռէնտա.	104	»	— »
5$^1/_2$ ռէնտա	—	»	— »
4% ներքին փոխառութեան . . .	95	»	— »
5% գրաւ. թղթ. ազն. կալ. բանկի	102	»	25 »
Ազն. կալ. բանկի խաղարկութեան			
Գրաւ. թղթ. — — .	193	»	50 »
5$^1/_2$% վկայակ. գիւղ. հող. բանկի.	105	»	— »
4$^1/_2$% գրաւական թղթեր կալուած.			
փոխ. կրեդիտ. ընկեր. մետաղ. .	153	»	25 »
— — — թղթադ. .	102	»	— »
Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ.			
ընկերութեան օբլիգացիաները. .	101	»	50 »
Մօսկվայի քաղաք. օբլիգացիաներ.	101	»	25 »
Օդէսայի — — .	101	»	50 »
Թիֆլիսի — — .	—	»	— »
Գրաւ. թղթ. Թիֆլիսի կալ. բանկի.	—	»	— »
— — Քութայիսի — .	—	»	— »

Ս. Պետերբուրգի բօրսայի տրամադրութիւնը մի փոքր լաւացաւ։

ՏԵՂԵԿԱՑՈՅՑ

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

ճանապարհորդական գնացքներ Թիֆլիսի և Բաթումի մէջ.

№ 1

ԲԱԹՈՒՄԻՑ մեկնում է . . . . 9 ժ. 45 ր. առաւ.
ԹԻՖԼԻՍ հասնում է . . . . . 9 » 52 » երեկ.

№ 2

ԹԻՖԼԻՍԻՑ մեկնում է . . . . 9 ժ. 30 ր. առաւ.
ԲԱԹՈՒՄ հասնում է . . . . 9 » 45 » երեկ.

Պօստային գնացքներ Բաթումի և Բագուի մէջ.

№ 3

ԲԱԹՈՒՄԻՑ մեկնում է . . . . 11 ժ. 25 ր. երեկ.
ԹԻՖԼԻՍ հասնում է . . . . . 12 » 25 » ցերեկ.
ԹԻՖԼԻՍԻՑ մեկնում է . . . . 1 » 20 » ցերեկ.
ԲԱԳՈՒ հասնում է . . . . . 7 » 30 » առաւ.

№ 4

ԲԱԳՈՒԻՑ մեկնում է . . . . 11 ժ. 10 ր. գիշեր
ԹԻՖԼԻՍ հասնում է . . . . 5 » 50 » երեկ.
ԹԻՖԼԻՍԻՑ մեկնում է . . . 6 » 50 » երեկ.
ԲԱԹՈՒՄ հասնում է . . . . 8 » 15 » առաւ.

Խառն գնացքներ Թիֆլիսի և Գանձակի մէջ

ԹԻՖԼԻՍԻՑ մեկնում է . . . 9 ժ. 20 ր. երեկ.
ԳԱՆՁԱԿ հասնում է . . . . 10 » 10 » առաւ.
ԳԱՆՁԱԿԻՑ մեկնում է . . . 7 » 35 » երեկ.
ԹԻՖԼԻՍ հասնում է . . . . 7 » 30 » առաւ.

—

ՌՈՒՍԱՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, 4 ժամին երեկոյեան, շրջական ռէյսով, Բաթումից դէպի Օդէսա.

ՇԱԲԱԹ, 8 ժամին երեկոյեան նմանապէս։

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, 7 ժամին երեկոյեան, Բաթումից դէպի Կ. Պօլիս։

Խմբագիր-Հրատարակող՝ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՅՈՒՆՎԱՐԻ 6-ին 1892 Թ. ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ՏԵՂԻ ՈՒՆԵՑԱԾ ԱՂԵՏԻՑ ՄՆԱՑԱԾ ԱՆՁԱՆՑ ԸՆՏԱՆԻՔՆԵՐԻՆ ՕԺԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ ԲԱԺԱՆՈՂ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ

Յայտնում է յիշեալ ընտանիքներին, որ նա օժանդակութիւն է որոշել տալու յիշեալ անձանց հետևեալ քանակութեամբ։

№№ կարգով	Մեռածների անունները և ազգանունները	Օժանդակութեան չափը	Ո՞վ պէտք է ստանայ։
		րուբ.	
1	Սիմոն } Սուքիասեանցներ.	600	Մայրը։
2	Սուքիաս }		
3	Սարգիս Աղասեան.	500	Մայրը և կինը հաւասար չափով։
4	Սարգիս Դաւթեան.	400	Հայրը կամ մայրը։
5	Մարգարիտ Մինասեանց.	500	Կինը։
6	Գէորգ Տէր-Յակոբեան.	500	Հայրը կամ մայրը։
7	Գէորգ Միրզախանեան.	550	100 ր. մայրը, 450 ր. կինը։
8	Գէորգ Շարոյեան.	500	Կինը։
9	Յարութիւն Սահակեան.	375	Հայրը կամ մայրը։
10	Եփրեմ Վերմիշեան.	400	Մայրը։
11	Փիլիպոս Բաղդասարեանց.	375	Հայրը կամ մայրը։
12	Ալէքսանդր Գրիգորեանց.	350	Մայրը։
13	Կարապետ Քոչարեան.	325	Յանձնված է Թիֆլիսի քաղաքային տասնմարդեանների չքաւոր աշակերտներին նպաստող ընկերութեանը, որը ամսական 6 րուբլի կը վճարէ Քոչարեանի եղբայրներից այն մէկին, որին հայրը մատնացոյց կանէ։
14	Կարապետ Քալաշեան.	575	Յանձնված է նոյն ընկերութեանը, որը Քալաշեանի երկու եղբայրներին կը վճարէ ամսական 12 րուբլի։
15	Յովհաննէս Գէորգեան.	250	Մայրը։
16	Դաւիթ Լամբրաշվիլի.	400	Հայրը կամ մայրը։
17	Թովմաս Սարգսեան.	300	Կինը։
18	Յարութիւն Յարութիւնեան.	350	Մայրը։
19	Յովհաննէս Հայթայեանց.	325	Հայրը կամ մայրը։
20	Շաքրօ Յարութիւնեան.	350	Հայրը կամ մայրը։
21	Պօղոս Պապեան.	330	Հայրը կամ մայրը։
22	Տիգրան Վերվիեան.	300	Կինը։
23	Սիրական Շարոյեան.	400	Մայրը։
24	Վասիլի Վերմիշեանց.	400	Հայրը կամ մայրը։
25	Սարգիս Տէր-Աւագեան.	330	Մայրը։
26	Խաչիկ Մինասեան.	300	Հայրը կամ մայրը։
27	Գրիգոր Գալիկեանց.	250	Մայրը։
28	Հայրապետ Բաղաջանեան.	400	Կինը։
29	Գէորգ Փափազեան.	380	Հայրը կամ մայրը։
30	Թէոդորոս Խասաւսեանց.	400	Հայրը կամ մայրը։
31	Դաւիթ Բաղդասարեանց.	375	Մայրը։
32	Եսայի Կուսպալով.	450	Հայրը կամ մայրը։
33	Նիկոլայ Գրուշկով.	300	Երկու եղբայրները հաւասար չափով։
34	Գեղամ Բախչեան.	300	Մայրը։
35	Սարգիս Մանչարեան.	200	Մայրը։
36	Յարութիւն Վարդանեան.	250	Կինը։
37	Սարգիս Փարսադանեան.	300	Մայրը։
38	Աղեքսի Փանոֆ. Աղայօ Ռոստոմեան.	200	Մայրը Նատալիա Ռոստոմեան։
	Գումարը	13790	

1) Վերոյիշեալ ազգականները մեռածների օժանդակութիւն ստանալու համար ներկայ ամսի յուլիսի 1-ից թող գիմեն Թիֆլիսի քաղաքային վարչութեան անձամբ կամ օրինաւոր հաւատարմատարների միջոցով. իսկ աւագները և յիշեալները պարտաւոր են յանձնաժողովին ներկայացնել վկայական, հաստատած իրանց ինքնութիւնը օրինական ձևով։

2) Հաւատարմագրի, ինքնութիւն և ստորագրութիւնների օրինաւորութիւն վկայողները կարող են ստանալ քաղաքային վարչութեան դրասենեակում։ 1—2

Միակ ֆաբրիկային այդ մարկա կրելով վաճառվում է համարված.

Huste-Nicht
Gerichtl. geschützt

ՄԻ՛ ՀԱԶԻՐ

Մեղրից և խոտերից պատրաստած մալց-էկստրակտ և կոնֆետներ

Լ. Գ. ՊԵՏՇ ԵՒ ԸՆԿ. ԲՐԵՍԼԱՒՈՒՄ ՄԷՋ։

Բժշկական փորձառութեամբ և բժշկական փորձերով ապացուցված է, որ այդ պատրաստները չեն պարունակում առողջութեան համար որ և է վնասակար բաղադրութիւններ, և այդ պատճառով նրանց ներմուծումը Ռուսաստան և նրանց այդտեղ ծախելը թոյլատրված է։

ԳԻՆԸ. շիշը 1 ր. 25 կ. և 2 ր. 40 կ. կոնֆէտները 30—50 կոպ.։

Գլխաւոր պահեստ Ռուսաստանում

Վ. ԱՈՒՐԻԽԻ մօտ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ, Կոլոկոլնայա 18/19

Վաճառվում է Ռուսաստանի բոլոր դեղագործարաններում և դեղատներում։

(91—№ 127) 10—16 (ամսի 11 և 25)

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱՏՈՒՆ „ԷԼԵԿՏՐԱ"

(Թիֆլիսում, Վօրոնցօվի արձանի դիմաց, Մանկերի գեղատան վերնայարկում). Ընդունվում են ամեն տեսակ լուսանկարչական պատուէրներ, մեծացնել փոքրերը։ Պատուէրները կատարվում են մաքուր և խնամքով։ Նկարչական գործերը կատարում է նկարիչ Պօղոս Տէր-Աստուածատրեան։ № 20

КРАСКА для ВОЛОСЪ В. ГЕНА въ ВѢНѢ изъ ГРЕЦКИХЪ ОРѢХОВЪ.

ОХРАНИТЕЛЬНАЯ МАРКА.

БЕЗВРЕДНОЕ СРЕДСТВО ДЛЯ БЫСТРАГО ОКРАШИВАНІЯ ВОЛОСЪ и БОРОДЫ въ ЧЕРНЫЙ РУСЫЙ, ТЕМНО- и СВѢТЛО-КАШТАНОВЫЙ ЦВѢТЪ.

ЦѢНА ЗА ФЛАКОНЪ съ ПЕРЕСЫЛКОЙ 3 Р.

ГЛАВН. СКЛАДЪ ДЛЯ РОССІИ В. АУРИХЪ въ С. ПЕТЕРБУРГѢ КОЛОКОЛЬНАЯ 18.

(№ 140) 9—10 (ամսի 25)

ПАРФЮМЕРІЯ ВИКТОРІЯ — РЕГИНА.

мыло олео-вазелиновое

РОЯЛЬ-КОНГО

духи высшаго достоинства

ИСКОРОНАКСЪ И ВІОЛЕТЪ.

О-ДЕ-КОЛОНЪ РОЯЛЬ

О-ДЕ-КОЛОНЪ ЦВѢТОЧНЫЙ

РАЗНЫХЪ — ЗАПАХОВЪ

Въ Высочайше утвержденномъ Кавказкомъ Товариществѣ торговли аптекарскими товарами въ Тифлисѣ и Баку.

(91—№ 57)

Պարփիւմերի ՎԻԿՏՈՐԻԱ-ՌԵԳԻՆԱ

Օլէօ-վազելինեան սապոն

ՌՕՅԱԼ-ԿՕՆԳՕ

Բարձր տեսակի ծաղկային օծանելիք

ԻՍԿՕՐՕՆԱԿՍ ԵՒ ՎԻՕԼԵՏ

ՕԴԸԿՕԼՕՆ ՌՕՅԱԼ

ՕԴԸԿՕԼՕՆ ԾԱՂԿԱՅԻՆ

Թիֆլիսի և Բագուի դեղատնային ապրանքների ընկերութեան պահեստներում։

50—50 (Հ)

МОДИСТКА ЧУХАЗЯНЦЪ

ВЪ КОДЖОРАХЪ

Принимаетъ заказы, дача Кекелидзе, противъ заведенія св. Нины.

ԿԱՐԱՆՈՂ օրիորդ ՉՈՒԽԱՋԵԱՆՑ ընդունում է յունիսի 22-ից պատուէրներ

ԿՕՋՕՐՈՒՄ

Իվան Կեկելիձէի ամարանոցում, Ս. Նունէի դպրոցի դիմաց, Верхняя Шоссейная փողոցում։ № 68. 2—4 (Հ.)

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)

Հիւանդներին ընդունում են ամեն օր, բացի կիրակի օրերից։

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ

Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան (և ատամնացաւի) սիֆիլիսի և աչքացաւի

Դ. Գ. ՌՕԴԿԵՎԻՉ—10—11 ժ. ներքին, երեխայոց և կանացի ց.

Մ. Զ. ՔԱՆԱՆԵԱՆ—12—12½ ժ. կանացի ց. և մանկաբարձութեան։

Ա. Փ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆՑ—12½—1 ժ. ներքին և երեխայոց ց.

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ

Ա. Բ. ԱԼԵԿՍԵՅԵՎ—5—6 ժ. ներքին ց. և երեխայոց ց.

Ա. Մ. ՓՕՐԴՒՆԵԱՆ—5—6 ժ. երեխայոց և ներքին ց.

Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—6—7 ժ.

Ա. Ա. ԴԱԴՕՍՄԻ—6—7 ժ. կաշուի ցաւեր, սիֆիլիս և վիրաբուժութեան.

Վճար—50 կ.։ Հանգամանքների (կոնսիլիումի) համար առանձին։

27—52 (Հ) 90—№ 79 Հիւանդանոցի վերաբերեալ բժշկական Նամակները։

ՓԱՅՏ ՄԵԾ ՊԱՀԵՍՏ (կաղամախի, մօշ, կօրզանովի ձիւթալի գծի վրայ) վաճառվում է մանր-մանր, սաժէն ⅛ խորանարդ սաժէնից. լոկ խոհանոցի և հացագործների համար, ամենաաժան գնով։ Նոյն տեղը գնում են քանակութեամբ փայտ առևտրականներից։ № 56 7—10 (Հ.)

ՍԱՐԴԻՆԿԱՆԵՐԻ ՄԱԳԱԶԻՆ

Թիֆլիս, Սոլոլակեան փողոց, տուն Աղաբաբովի, Ամառնային գործնական հիւսուածներ, ձեռքի պատրաստութեան սփիւններ զգեստներ, մանուկների զգեստներ և պարաններ կանանց համար։

Մեծ ընտրութիւն լայն սարդինկաների նախշով։

Սարդինկայի զուգանները Թեկ սաղը, զգեստներ, Ներկերը տեղական են։

Սարդինկայի զգեստներ թիկունքի ամբողջ 3 րուբլուց սկսած մինչև 60 կոպէկ։

Սարդինկայի իւրաքանչիւր 1 ր. 80 կ. և աւելի թանգ։

Սարդինկայի քեփի պղինձներ և գլխի ծածկոցներ։

ՖԱԲՐԻԿԱՆՏՆԵՐ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏԱՆ

ԲԷՆԴԷՐ ԵՒ ՍՏԵՓԱՆՕՎ

(№ 47) 20—30

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Հ. Յ. ՕՐԲԵԼԻ

Սոլոլակեան փողոց, ահինեան տանը №№ 15—16

ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ Է ՀԻՒԱՆԴՆԵՐԻՆ

Առաւօտեան 12 ժամից մինչև 2 ժ. և երեկոյեան 5 ժամից մինչև 7 ժ. Կիրակի և տօն օրերին առաւօտեան 8 ժամից մինչև 2 ժամ կէսօրից յետոյ։

(№ 145) 64—150

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 24 Іюня 1892 г. Типографія Канцел. Главноначал. Гражданск. частью на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская ул., д. каз.